



**Den utæmmelige kraft**  
**magisk aktivisme som reaktion på det reaktionæres genkomst**

Opstrup, Kasper

*Published in:*  
Kultur og Klasse

*Publication date:*  
2018

*Document version*  
Også kaldet Forlagets PDF

*Citation for published version (APA):*  
Opstrup, K. (2018). Den utæmmelige kraft: magisk aktivisme som reaktion på det reaktionæres genkomst. *Kultur og Klasse*, (126), 147-176. <https://tidsskrift.dk/kok/article/view/111744>

## DEN UTÆMMELIGE KRAFT

### Magisk aktivisme som reaktion på det reaktionæres genkomst

Heksekraft har aldrig været passiv i magtens åsyn. Vores hekseri vil ikke være tavs på et tidspunkt som dette og vil ikke være høflig. Hekseri kan ikke trække sig tilbage til vildmarken, der findes ikke længere en ydre vildmark, så i stedet må vi udtrykke vores indre vildskab. Vi må vække dyret i vores kroppe, og det er hekseri som smitte, som levende flamme. Vi hekse må, lige meget hvor modvilligt vi gør det, sende den forbandelse, der er lagt på os alle, tilbage.

— Peter Grey (*Rewilding*)

*År 2018 era vulgaris:*

Vi lever i en på samme tid permanent og midlertidig undtagelsestilstand. Det politiske og sociale landskab er præget af omkringsiggribende usikkerhed og bekymringer. Mediebilledet består overvejende af krigsretorik, dommedagsprofetier og rapporteringer om, hvad der virker til at være ukontrolleret, negativ forandring. Den ene krise afløser den anden.

Mantraet er, der er ingen fremtid.

I takt med fremtidige forsvindinger har kulturel amnesi friset os fra fortiden. Traditionen er sprængt. Det er ikke længere historien og de døde, der kontrollerer de levende gennem diverse bindinger over tid i den sociale reproduktion. I stedet dikteres dagsordenen af spekulative fremtidsfiktioner, modeller og maskinintelligens.

Algoritmebaserede forudsigelser om den umiddelbare, ofte katastrofiske politiske fremtid, hvor alt håb synes ude, producerer os som loyale undersåtter til hendes majestæt. Vi fastholdes frivilligt.

Vi står alligevel blot og venter på at se, hvad der vil ske.

Fremtidsfrygten næres af generel usikkerhed og frygt for det ukendte. Sikkerhed er derfor blevet vigtigere end begreber som etik og moral. Vi opstiller modeller som garant for sikkerheden, men modellerne er spekulative og ofte fiktive. Fiktionens funktion er at få os til at navigere det store billede efter en allerede fastlagt logik præget af investeringsinteresser.

Det var for eksempel tydeligt dagen efter det amerikanske præsidentvalg i 2016 eller Therasas Mays juni-afstemning i 2017, der skulle styrke de konservatives magt i parlamentet, men fik den stik modsatte effekt.

Spådommene tog fejl.

Fremkomsten af en ny højrefløj i Vesten, hvad enten man kalder den *alt-right*, mørk oplysning eller nyfascisme, trives i dette kaos af uberegneligheder. I stedet for at tænke logisk og kausalt benytter den sig af en similaritetslogik, der bruger *memes* til at få budskabet igennem.

I denne artikel vil jeg se nærmere på dette epistemologiske skred fra kausalitet mod similaritet og brugen af irrationelle billeder som en intentioneret fiktioniseringsteknik til at skabe forandring med. Siden populærkulturens mediering tog fart midt i 1800-tallet, er det en teknik brugt af mystiske utopister og skjulte politiske bevægelser fra radikale socialister til fascister i håb om at skabe en vækkelse, en usynlig opstand, og derved lede verdens gang i en bestemt retning ved at få os til at tænke anderledes. Det er en teknik til at få det til at ske. Fordi forandringen er subjektiv, er den altid mere magisk end videnskabelig.

At teknikken i skiftende tider er blevet brugt på tværs af det politiske spektrum, siger noget fundamentalt om dens dobbelthed. Den er mere et instrument, et apparatur, end en ideologi. Den er et tomt kar, der venter på at blive fyldt op. For at afgrænse begrebet introducerer jeg først kort til *memes* som en form for billedpolitisk virus, der ønsker at give os en ny synsvinkel. Dette er med til at skabe en forståelsesramme for genkomsten af magisk tænkning og giver en fornemmelse af terrænet ved at trække på forskellige

teorier om myter og det mytiske, forstået som en form for fiktioner, der producerer et konceptuelt landskab, et kort til at navigere vores omgivelser efter.

Derfra springer jeg til tre eksempler på politiseret heksekraft, der er opstået som reaktion på Donald Trumps embedsperiode som amerikansk præsident. De udgør en form for magisk aktivisme, som bekæmper vores samtidige højrefløjs introduktion af det mytiske ind i det politiske med de samme midler.

Afslutningsvist vender jeg tilbage til den magiske aktivismes dobbelte natur – at den er i stand til at være to ting på samme tid og kan få alting til at ligne alting, samtidig med at den har evnen til at mobilisere og udtrykker et reelt håb om en anden verden – og reflekterer over dens kvaliteter og begrænsninger. Ved at kanalisere en energi, der forener radikalt uforenelige størrelser, benyttes denne teknik ikke blot af magten til at kontrollere og regere eller hjælper højrefløjen med at normalisere deres mest ekstreme ideer. Den er også terrænet for en kamp om, hvem vi er, og hvem vi kan blive.

## MEMES, MYTER OG MAGI

*Memes* består af sammenblandede ord og billeder, symboler og slogans. De udgør som nævnt en slags mytisk billedpolitik, et apparatur eller dispositiv til subjeksproduktion, der spredes viralt via internettet (Opstrup, *Way Out*). Disse *memes* har til hensigt at få højrefløjens drømme til at gå i opfyldelse ved viljens kraft samt appellere til og manipulere følelser og derigennem adfærd. Dette medfører en genkomst af myter i det politiske, der dermed bliver såkaldt post-faktuelt. Samtidig medfører det en genkomst af magisk tænkning.

Højrefløjens brug af *memes* som for eksempel Pepe the Frog er tilknyttet ideer fra både selvhjælpsmanualernes ideer om positiv tænkning og kaosmagiens tro på, at man ved at visualisere, at noget kommer til at ske, kan få det til at ske, hvis man vil det nok. Sandheden er, hvad man ønsker, den skal være, og virkeligheden kan ændres, hvis man tror på det (Lachman; Momjeans).

Det handler ikke længere om, hvorvidt et udsagn er sandt eller ej, men hvor effektivt det er til at få noget til at ske.

For at forstå memes er det nødvendigt at gribe tilbage til tidligere tiders myteteorier. Myten har igennem det tyvende århundrede spillet en tilsvarende rolle til, hvad memes og post-faktualitet-/post-autenticitetsdebatten spiller i dag.

Den franske anarkosyndikalist George Sorel kaldte i 1908 til en revolutionær generalstrejke. Denne "proletariske generalstrejke" skulle være direkte, revolutionær handling, der fik sin vitalitet fra en kampmyte, som for Sorel primært var centreret omkring klassekamp. Sorels "sociale myte" skulle anspore og opflamme folk til handling på et symbolsk niveau uden om den rå gadevold og blod i gaderne. Sorels vitalisme var inspireret af den franske filosof Henri Bergson, og den politiske intensitet skulle spredes gennem myter: Billeder, der opildner til handling her og nu, og som appellerer direkte til følelserne uden hensyntagen til fortid og fremtid (Sorel).

Udover at være et billede, der opererer på et symbolsk niveau, er Sorels myte social, fordi han forstår den i forlængelse af det 19. århundredes klassiske anarkisme, som den kendes fra Mikhail Bakunin: Målet var et statsløst samfund, midlet var 'den sociale revolution'. Revolutionen skulle netop ikke være 'politisk' og overtage statsmagten. I stedet skulle den bestå af en total transformation af alle sociale relationer, gerne autonomt organiseret uden for statens umiddelbare kontrol (Sorel 377). At Sorels tænkning i 1908 var i forlængelse af det nittende århundredes anarkisme er tydelig i, at de sociale myter skal skabe handling i nuet, så der opstår et brud med fortiden, men uden fokus på en specifik fremtidig social organisering.

Efter Sorel mistede begrebet sin specifikke ideologiske form og udøvede i stedet indflydelse på futurisme og fascisme. I det tyvende århundrede blev myten i højere grad et udtryk for synarkisme end for anarkisme.

Fascismens brug af billedmyter til at opildne og anspore, især hvor den blev knyttet succesfuldt sammen med tro på begreber som skæbne og fædreland, var genstandsfeltet for den tyske filosof Ernst Cassirers posthumt udgivne *The Myth of the State* (1946). Han fandt, at fascismens og nazismens mulighedsbetingelser skyldtes fremkomsten af en afgørende ny tendens i politisk tænkning: En erkendelse af den mytiske tæknings politiske gennemslagskraft. Myten som teknik til subjektproduktion var blevet udviklet ved hjælp af massemedier, reklamer og adfærdspsykologi til nu at kunne

fabrikeres, som man ville sammensætte ethvert andet højteknologisk våben. Fremkomsten af denne nye teknik – hvilket Cassirer fandt dæmonisk og som et udtryk for desperat usikkerhed, da myten er en irrationel størrelse – daterede han tilbage til Schelling og de tyske romantikere. Den 'ny tendens' er altså del af det irrationelt moderne, oplysningens skyggeside, og ikke specifikt opstået i 1930'erne.

Myten er for Cassirer uløseligt forbundet med sprog, lyrik og kunst. Den udgør et givent fællesskabs episke element, hvor riterne er det dramatiske. Ved at analysere sidstnævnte, forstår man førstnævnte (28). Fordi myten – på linje med kunst og poesi – er en symbolsk form, kan den få alle ting til at ligne hinanden. Det resulterer i, at man på den ene side ikke kan nå en præcis definition og på den anden, at mytisk tænkning er funderet i magisk tænkning. Til forskel fra oplysningstænkningens rationelle projekt, der leder efter kausalitet, opererer den magiske tænkning inden for rammerne af en similaritetslogik. Hvis det ligner, er det nok beslægtet. Myten formår at forene modsætninger og samle de forskellige elementer til en enhed. Hvor kunsten kan give os en intuitiv enhed og videnskaben kan give os en erkendelsesmæssig enhed, kan myten forene følelserne (37). Den kan dog ikke reduceres til ren følelse, fordi den altid er et udtryk for følelser. Den er følelser lavet om til et billede (43).

Samtidig er myten og dens dramatiske simplicitet – hvilket både er dens attraktion og dens svaghed – en integreret del af vores tankestruktur, hvilket bl. a. den britiske filosof Mary Midgley har påvist. For Midgley består myten af kraftfulde symboler i et netværk, som ansporer til konkrete måder at fortolke verden på og indgyde den med mening. De myter, vi konstruerer eller accepterer, bliver mønstre, der former de mentale landkort, vi konsulterer, når noget skal placeres (5). På den måde kan myten som tidligere antydnet begribes inden for en mere post-strukturalistisk terminologi som beslægtet med begrebet om et dispositiv, der udgør et apparatur til subjektproduktion. Som Foucault har vist os, opererer magten gennem historisk betingede formationer af videns- og sandhedsregimer, der producerer subjektivitet ved at få os til at se os selv på forskellige måder, hvilket igen vil sige, at den regerer gennem (glans)billeder. Vi regeres kollektivt såvel som individuelt på baggrund af vores identifikation med disse forskellige subjektiviteter (298-325).

Som nævnt er genkomsten af myter også en genkomst af magisk tænkning. Det magiske univers består af korrespondancer og skjulte, ubegribelige sammenhænge, som direkte afspejler vores algoritmebaserede og fiktioniserede (u)virkeligheder. Begge opererer i dag på baggrund af mønstergenkendelse frem for årsagssammenhænge.

Den magiske ide om korrespondenser – som ovenfor, så nedenfor, at der er skjulte forbindelser mellem mikro- og makrokosmos, som kan bevidst manipuleres – kommer til udtryk ved, at de samtidige memes ikke blot er et effektivt propagandamiddel, der forstår at operere på populærkulturens præmisser. De produceres intentionelt af tilhængere af *alt-rights'* ideer i fora som 4chan for at inducere synkroniteter mellem repræsentation og virkelighed.

Logikken er, at da virkeligheden tilsyneladende består af fiktioner, kan man manipulere virkeligheden ved at manipulere afbilledningen af den. Synspunktet resulterer i en overbevisning om, at virkeligheden udelukkende består af de fortællinger, vi bruger til at begribe den med. Ved at skabe nye fortællinger og modfortællinger kan man skabe og manipulere selvsamme virkelighed. Ved at klippe familiære associationslinjer over får man mulighed for at sætte dem sammen på en anden måde og skabe det nye. Subjektivitet er i sig selv en fiktion, det står én frit for at skabe sig selv uden fastlagte identiteter eller kald. Som religion er fiktion ikke længere en tradition vi arver, begge dele blev multipliceret af sekulariseringen og kontrolleres nu biopolitisk gennem billedbombardement. Ved at unddrage os kontrol får vi mulighed for frit at fiktionalisere og religionisere i en proces, som handler mere om at formgive end om at udtrykke.

Fortællinger bliver derved et terræn for politiske fiktioniseringer, sociale myter, der er aktivistiske og vil have noget til at ske. 'Kontrol' – som William Burroughs ville have kaldt det – opererer gennem billedmyter, og at betvivle den herskende classes myter udgør altid en form for modstand. Den massemediebårne, virale meme-magi adskiller sig fra tidligere magiske traditioner ved at operere som en art postmoderne kaosmagi. Gør-det-selv-attituden hersker, man bruger det forhåndenværende og gerne billeder fra populærkulturen i stedet for mere ceremonielle foranstaltninger og langtrukne ritualer.

Gør man det, virker det.

Som reaktion på det reaktionæres genkomst og dens brug af memes og billedmyter er der opstået en modkultur med rødder i bevægelser som Occupy og Black Lives Matter, der flytter modstanden mod magten over i det samme mystiske og irrationelle terræn. Især fremkomsten af en politiseret heksekraft er tydelig, selv om forskellige mod- og okkulturer tager mange former, der blander kunst, aktivisme og magi – som sådan er de led i en større esoterisk genkomst i det tidligere vest, der kun er accelereret gennem det tyvende århundrede.<sup>1</sup> Når de traditionelle institutioner og trossystemer – der garanterede en fælles sandhed – braser sammen i et virvar af kulturel forarmelse og kosmiske forhåbninger, og konsensusvirkeligheden sættes under pres, er der en historisk tendens til, at folk orienterer sig mod andre måder at tolke, forstå og skabe sammenhænge i verden. Kort sagt: Mod magi (Martino; Goodrich-Clarke; Hanegraaf).

Når vi snakker sammenblandingen af magi og politiske kræfter, er der en tendens til at se det som noget, der rettes mod de kræfter, vi er uenige med, men det spiller også en rolle i at bringe folk sammen i nye kollektiviteter og forstå, hvad det er, der foregår omkring dem. Magi har mange formål, og selv om mange rynker på næsen af at involvere den i det politiske, er den blevet brugt gennem århundreder til at hjælpe folk stå imod uretfærdige regimer samt overleve krisetider.

Fordi magi ofte er forbundet med hemmelige selskaber – Ordo Templi Orientis, Acéphale, Fraterni Saturni, Illuminates of Thanateros og så videre – og let antager karakter af en sammensværgelse, har højrefløjen siden den franske revolution bygget konspirationsteorier op om en påstået rosicrusiansk sammensværgelse, som ville realisere kommunismen og skabe det universelle broderskab. Voodoo og den såkaldte Bois-Caiman-ceremoni spillede en central rolle i at antænde den haitianske revolution i 1791 og var en stor del af forklaringen på, hvorfor denne revolution var succesfuld,

---

1 I lighed med mange historikere, benytter jeg mig af en distinktion mellem "det okulte" og "den vestlige, esoteriske tradition". Førstnævnte – ordet betyder oprindeligt 'det skjulte' – er del af det moderne, hvor det kontinuerligt er blevet fremstillet som dets 'andet'. Ofte ses den franske præst og utopiske socialist Eliphas Lévi som skaberen af det okulte som vi forstår det i dag, som en slags lineær, historisk modtradition, i sin *Dogme et Rituel de La Haute Magie* (1855-6). Sidstnævnte betegner traditionen før ca. 1850 fra mesmerisme over renæssancemagi til antikkens mysterietraditioner.

da de forskellige delte praksisser og guder forenede folk på tværs af landet (Cussans). Tættere på vores samtid hævdede grundlæggeren af moderne, hedensk heksekraft, Gerald Gardner, at kende til en rode i Nyskoven, der samledes for at udføre psykiske angreb mod Nazityskland under 2. verdenskrig, og i 1960'erne forsøgte yippierne at levitere Pentagon som protest mod Vietnamkrigen. Lige som med de haitianske voodoo-formularer fra det 18. århundrede eller de samtidige hekses bindingsformularer er der stor uenighed om, hvad disse ritualer medførte om noget.

Hændelserne er drastisk forskellige fra hinanden, men de har en ting til fælles: De giver almindelige mennesker magt og muligheder for at handle i en håbløs situation.

At det magiske og okkulte hjemsøger både populær- og finkultur igen, er tydelig fra stort opsatte udstillinger som *Black Light – Secret Traditions in Art since the 1950s* over sommeren 2018 på CCCB i Barcelona, *As Above, So Below* på the Irish Museum of Modern Art, der kørte over sommeren 2017, eller samme års Venedig-biennale, hvor kuratoren Christine Macel havde benævnt en del af hovedudstillingen 'Shamanernes Pavillon'. Centralt i denne del stod Ernesto Neto's rekonstruktion af en *cupixawa*, den brasilianske Huni Kuin-stammes hellige rum til ayahuasca-ceremonier og ånderejser; et udtryk for en stigende interesse for ideer, der engang var associerede med 1960'ernes og 1970'ernes modkulturelle bevægelser.<sup>2</sup>

Lidt tættere på er interessen for hekseri og trolddom synlig på Vejle-museernes to særudstillinger i efteråret 2017: *Heks – ordets magt!* på Kulturmuseet Spinderihallerne og *Hex – billedets magt!* på Vejle Kunstmuseum eller, med et mere litterært udtryk, i for eksempel Olga Ravn og Johanne Lykke Holms skriveuddannelse Hekseskolen, startet i 2015, skriftkollektivet BMS (BlodMåneSøndag) eller OVO Press' nyligt udgivne *Trolddom & Paragraf* (2018) af Kasper Them Larsen.

2 For eksempel hallucinogener som i dag re-eksamineres både medicinsk og terapeutisk i forhold til for eksempel post-traumatisk stress, men hvor der også er en fornyet interesse i shamanens evne til at rejse uden for kroppen og udforske de indre landskaber, der åbner sig gennem stoffernes bevidsthedsudvidende aspekter. For en større diskussion af 1960'ernes modkulturs eksperimenter med alternativer, se Opstrup, *Way Out*.

I sagens natur er magi et spraglet begreb. Forskellige definitioner har dog vundet indpas både blandt historikere og amatører. Den britiske antropolog James Frazer definerede det i sin indflydelsesrige *The Golden Bough* (1890) som en mekanisme til at kontrollere begivenheder i verden, der rækker ud over de ordinære hverdagsmetoder, og som er baseret på enten, hvad han kaldte loven om ligheder eller loven om kontakt.

Den ceremonielle magiker Aleister Crowley definerede det som en teknik til at ændre verden ved viljens kraft efter naturens love, og sammenlignede det med at udgive en bog som en slags magisk-aktivistisk handling.

Hvad, jeg finder mest interessant i det magiske, er, at det altid er spekulativt og eksperimentelt, to størrelser jeg opfatter som magiens grundtræk. Som sådan er magi en spekulativ teknik baseret på fiasko, der metodisk benytter sig af at sidestille usammenhængende elementer for at se, hvad der sker. Det er fundamentalt surreelt, da det netop er i mødet mellem to forskellige terræner, at åbenbaringerne og det nye kan opstå. Det er en åbning mod det ukendte, det usynlige, et udenfor, man ønsker at kommunikere med, om man så tænker det som det ubevidste, et dødsrige eller noget ekstraterrestrielt, og det er en metode til at udfordre konsensusvirkeligheden og de dominante subjektivitetsregimer.

Det er altid en form for fiktionisering og er på den måde del af fiktionens verdensskabende potentiale.

Heksedoktoren kaster ben på jorden foran sig, den ceremonielle magiker udfører et tarotoplæg struktureret efter det kabbalistiske livstræ, kaosmagikeren tolker spontant vibrerende tegn i omgivelserne. Derefter fiktioniserer og sammenbinder man, hvordan de visuelle fremtrædelser relaterer til hinanden i et sindrigt betydningsnet, der korresponderer med fortolkerens virkelighed både psykologisk og socialt. Som foroven, således forneden.

I forhold til denne artikels øjemed vil jeg blot konstatere, at magi omhandler at fremmane energi og rette den mod et mål med intention om at skabe forandring. Hvilket på samme tid kan være en beskrivelse af politiske demonstrationer. Dette er det fundamentale fællestræk mellem magi og aktivisme.

Mit fokus er netop forskydningen mellem magi og aktivisme, hvor det ene nemt kan substitueres for det andet, selv om man måske tentativt



kan sige, at hvor den nye højrefløj politiserer fiktionen som myte, må en kommende venstrefløj som reaktion på det reaktionæres genkomst fiktionalisere det politiske som nyt socialt fællesskab. Værdierne er i så fald vendt på hovedet siden 1930'erne. I det følgende vil jeg diskutere genkomsten af denne magiske aktivisme og spekulere over dens kulturelt-politiske betydning ved at se nærmere på specifikt heksefigurens genkomst.

#### HEKSEFIGUREN SOM MAGISK MODSTANDSFIGUR

Frygten for hekse er frygten for, at fjenden lever iblandt os.

Det onde kommer ikke udefra, men fra nærmiljøet.

Drevet af jalousi og misundelse nedkalder en slægtning eller nabo plager over os.

Den traditionelle definition på en heks er en person, der forvolder ondt (*maleficium*) og skader andre med mystiske midler. Ud over denne definition bruges ordet i dag i tre betydninger: Det kan betegne alle, der bruger magi på den ene eller den anden måde, det kan betegne en udøver af en naturbaseret mysteriereligion, eller det kan være et symbol på en selvstændig, kvindelig autoritet og modstand mod mandsdominans (Hutton, *Witch ix-xii*).

Hekse er altså ikke længere tilknyttet deres rolle fra middelalderen som udøvere af *maleficium*, men er blevet en slags hybrider, der ikke blot omfatter folk med en interesse i det okkulte eller magiske, eller som udøver en nyhedens religion som Wicca. Hekseriet har også politiske konnotationer tilknyttet de udstødte og marginaliserede, de undertrykte og koloniserede, der ligger under for kolonidominans, eller den radikale feminisme, hvor det bliver et udtryk for kvindelig magt og modstand.

Hekseri medfører stadig dødsstraf i store dele af verden, hvor heksejagt ser ud til at være en tiltagende tendens (Horowitz). I det tidligere Vesten har figuren dog undergået en kulturel transformation fra at være udøver af middelalderlig *maleficium* til under romantikken at være udøver af en førkristen, hedensk naturreligion til i dag at være politisk ikon for marginaliserede identiteter samt en levedygtig figur for politisk modstand (Federici). Tidligere tiders forkætrede heksefigur er blevet et positivt symbol for

en generation, der er vokset op med tv-serier som *Bewitched* og *Sabrina the Teenage Witch*. Hvad siger det i forhold til en kommende subjektivitet, der producerer og produceres af vores samtid? I forhold for mulighederne for at tænke overlevelse og vital bevægelse frem for tilintetgørelse og dødelig stilstand?

Heksekraft oplever en enorm kulturel genoplivning i skæringspunkterne mellem kunst, mode, medier og performance-kultur. Meget af denne opblussen kan ses i lyset af heksen-som-metaphor, et ikon, som kan fange raseriet og uafhængighedskravet fra millioner af *Witches*, *Sluts*, *Feminists*, som en nylig bog af Kristen J. Sollée udtrykte det. Og noget af det er en ægte, omend eklektisk, spirituel praksis, som praktiseres af mennesker, der er skeptiske over for den organiserede religion og dens institutioner, men som hverken er ateister eller nihilister.

Opfattelsen af hekse er i dag gennemsyret af populærkulturelle billeder, men alligevel har den konstante brug af heksefiguren i personlig teknologi katalyseret en fornyet interesse for heksekraft ad uventede veje. Ideen om heksekraft som en spirituel bevægelse med politiske undertoner er pludselig ikke helt fremmed for mange af det nye årtusindes hekse, der søger personlig transformation gennem sociale omvæltninger. Fællesskabet omkring hekseri tilbyder nye måder at udtrykke sig og være aktivistisk på, som ikke tidligere var under betragtning af en generation, hvor modstand er en magisk handling og omvendt.

At heksen for alvor genopstår som en reaktion på Donald Trump og finans- og klimakrise understreger, at hvad den amerikanske forfatter Jackie Wang har kaldt 'Trump-krisen,' er en usikkerhedskrise, hvor ortodoksien er blevet udfordret, og hvor det har vist sig håbløst at finde et svar i det politiske (Wang 47). I stedet dominerer politikerlede og mistillid til de politiske institutioner, mens spekulanter laver formuer på derivater.

Oprindeligt blev heksefiguren fremmanet på tærsklen til den moderne periode. Både den britiske historiker Norman Cohn og den italienske politiske filosof Silvia Federici ser heksefiguren i forlængelse af middelalderens kætterbevægelser som en overgang til det tidligt moderne. Som et led i denne overgang bliver den mandlige kætter erstattet af den kvindelige heks, og de kvindelige jordemødre bliver erstattet af mandlige fødselslæger.

Heksen er altså en overgangsfigur: Fra feudalisme til kapitalisme, fra katholicisme til protestantisme, fra middelalder til modernitet.

Djævletro og det okkultes genkomst opstår i de historiske perioder, hvor en produktionsmåde erstattes af en anden, og er på den måde, som den italienske antropolog Ernesto de Martino har vist, forbundet med krise, prekaritet, migration, samt aftagende religiøs og socio-økonomisk ortodoksi, hvor ikke kun de materielle livsbetingelser omdannes radikalt, men også den sociale ordens metafysiske fundament. I denne proces bliver heksen den store Anden. Ved at ride omvendt på geden som i for eksempel Albrecht Dürers berømte gravering fra omkring år 1500 – geden er et symbol på djævelen og på begær – vender hun de normale etiske og religiøse praksisser på hovedet. Federici argumenterer for, at middelalderheksen repræsenterer en anden brug af tid og rum, der udgør en praktisk afvisning af arbejdet, fordi magi lover dig, at du kan få, hvad du ønsker uden at arbejde for det (174).

Samtidig repræsenterer heksen en form for vækkelse. Ved at vende tingene på hovedet frisætter hun energier, muliggør nye perspektiver og bliver i stand til at revitalisere fællesskabet, og disse kvaliteter er i det senmoderne gået fra at være en trussel til at være et løfte. Et løfte om at magien kan gendanne en horisont, der er gået i krise. Hos Martino resulterer dette sammenbrud af horisonten i en virkelighedskrise, der igen producerer en nærværskrise: Handlingshorisonten er blevet så snæver, at al moralsk energi drænes, og tomheden træder frem. Magiens essens er for Martino, at den griber ind i denne krise og prøver at danne et forhold, hvor individet og dets verden kan genvinde deres tilstedeværelse og fortsætte en aktiv relation.

I dag peger heksen ikke blot på en anden måde at organisere sig autonomt på, men bliver et udtryk for politisk håb om at leve på en anden måde, hvor vi kan genforhandle vores forhold til køn, tro og naturen. Som Peter Grey skriver fra et emisk perspektiv, er udgangspunktet for en samtidig heksekraft afvisningen af den herskende kulturs værdier, og derfra engageret handlen baseret på tre principper for en mytisk topografi: orientering, tilstedeværelse og imperativ (*Apocalyptic* 156).

Ud over at fornægte den kapitalistiske arbejdsdisciplin er magi også en udfordring af magten. Fordi hekse er irrationelle hybridvæsener, er de uregerlige. De vil genfortrylle, og kun en affortryllet verden kan kontrol-

leres og domineres. Verdensledere som Vladimir Putin, Trump og Angela Merkel kropsliggør den dominerende opfattelse af magt som en usynlig, men ikke desto mindre eftertragtet position af autoritet og indflydelse, der forbeholdes de få og udøves over de mange. Men når man betragter magt gennem en okkult linse, er den altid i flertal. Magter. Det peger i retning af overflod og tilgængelighed, mens det på samme tid er noget, der kan dekonstrueres og sammensættes, som det passer én. Måske er det denne opfattelse af magt – som noget der er vildt, rigeligt og essentielt – der tiltrækker folk til det 21. århundredes heksekunst.

Det bliver en måde at udøve og genkende ens agentur i verden på.

Selvom hekseri har været støt stigende i popularitet i årevis, førte præsidentvalget i 2016 og Trumps indsættelse som USAs 45. præsident den 20. januar 2017 til en øget interesse for det okkulte som modstandsform. Lige siden har der været en tydelig tendens til, at det magiske univers bliver opfattet som et alternativ til forsøg på at kontrollere, påvirke eller udnytte magten for de, der er holdt uden for det politiske system, og de, som er desillusionerede med de etablerede veje til myndiggørelse.

Jeg vil som nævnt se nærmere på tre eksempler på samtidig politiseret heksekraft, der alle udgør en specifik reaktion på Trump. The Magic Resistance mødes fysisk og virtuelt én gang om måneden for at kaste en såkaldt bindingsformular over Trump, så hans embedsperiode ikke udretter uigenkaldelig skade på vores planet og dens beboere. Det Portland-baserede performance-kollektiv W.I.T.C.H. (Women International Troublemaker Conspiracy from Hell) voksede ud af Occupy og forskellige former for æstetisk og karnavalesk aktivisme i kølvandet på pladsbesættelses-bevægelserne i starten af 2010'erne, og det canadiske Yerbamala-kollektiv bruger ritualer og gadepoesi til at bekæmpe nyfascismen.

De nye hekseroder fastholder den horisontale beslutningsstruktur fra for eksempel Occupy-bevægelsen. Hekseri er rhizomatisk, ikke hierarkisk (Grey, *Apocalyptic* 15). I stedet for at være fysisk samlede på ét sted er de dog for størstedelens vedkommende udelukkende virtuelle, kollektive fællesskaber i stil med for eksempel Anonymous. Selvom trykte medier har rapporteret om forskellige grupper og arrangementer, er formidlingen af teknikker og metoder – som for eksempel anvisninger til udførelse af



bindingsritualer, eller hvordan man starter sin egen rode – primært distribueret gennem blogs og sociale medier.

Fællesnævneren for mine eksempler er, at alle kredser omkring heksen som modstandsfigur, og alle er eksplicit imod den verdensorden, Trump-administrationen symboliserer. Som sådan udgør de en tydelig reaktion på magtovertagelsen af de mest reaktionære værdier fra den hvide middelklasses kontrarevolution (Bolt).

Roderne kæmper en symbolsk kamp for genfortryllesen af vores relationer til køn, sex, natur, race, arbejde, identitet og klasse. Efterhånden som biopolitikken begynder at tage karakter af nekropolitik for alle, der ikke er del af den herskende klasse, ses etableringen af nye, sociale relationer som et spørgsmål om overlevelse. Hvilket potentiale har disse grupper har for at snakke magten imod og formulere alternative måder at være (sammen) i verden på? Har irrationelle strategier, som beskæftiger sig med tilsøring, tilbagetrækning, usynlighed og den symbolske orden, et aktivistisk og/eller vitalistisk forandringspotentiale? Kan tilbagetrækning forstås som en angrebsposition frem for en forsvarsposition?

#### DEN MAGISKE MODSTANDSBEVÆGELSE

The Magic Resistance mødtes første gang den 20. januar 2017 i Brooklyn-boghandlen Catlands baglokale. Samme dag aflagde Trump ed som præsident. Siden er de mødtes månedligt fysisk såvel som virtuelt for sammen at kaste en såkaldt bindingsformular. Bindingsformularer er en af de ældste teknikker i magiens brogede værktøjskasse, en passiv formular, der skal forhindre folk i at handle og forvolde ondt.

Siden den første massebesværgelse – hvor gruppen efterfølgende tog æren for, at Trump fik problemer med at få sin politik igennem i kongressen – er gruppen vokset med tusindvis af følgere på de sociale medier, som ritualiserer sammen eller alene. I skrivende stund har facebookgruppen *Bind Trump (Official)* over 3000 medlemmer. Det centrale ritual – som indebærer et energiarbejde omkring et symbol eller såkaldt 'sigil' – skal udføres ved midnatstid under den aftagende måned og er skrevet af Michael M. Hughes. Det er siden blevet bredt distribueret som en slags okkult(urel) open source teknologi i både magiske og kunstneriske kredse såvel som

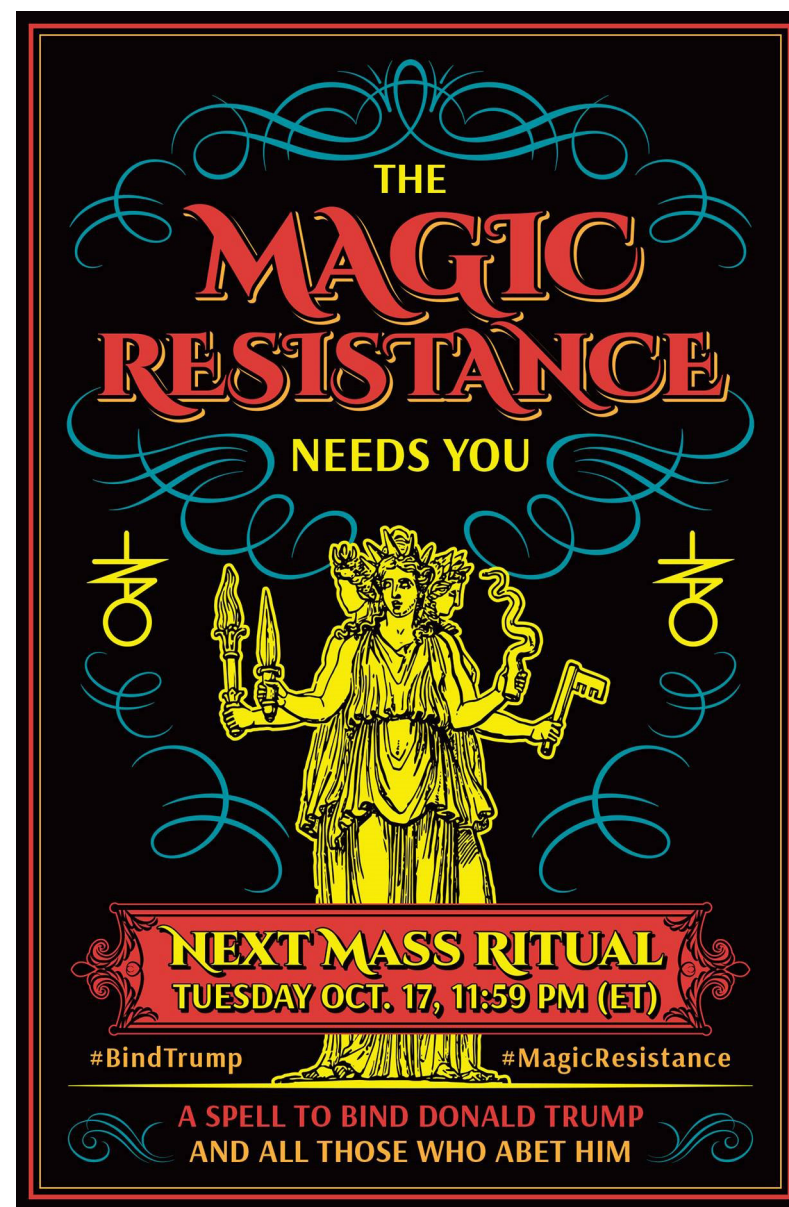


Fig. 1. The Magic Resistance.

af diverse medier fra *Pitchfork* til *The Independent*. Allerede i februar 2017 tweetede popstjernen Lana Del Rey for eksempel, at hun havde til hensigt at deltage i det månedlige masseritual og opfordrede sine følgere til at deltage (Sisley).

The Magic Resistance har været succesfulde med at sprede deres ideer på sociale medier gennem plakater designet af blandt andre kunstneren Jesse Bransford. Disse fungerer som effektivt blikfang og kan hurtigt deles bruger til bruger på sociale medier samt reproduceres af forskellige nyhedstjenester. De appellerer til omvaloriseringen af heksen som positivt symbol.

#### W.I.T.C.H.PDX

På den anden kyst af det nordamerikanske kontinent er W.I.T.C.H. (Women International Troublemaker Conspiracy from Hell) også i gang med at distribuere deres ideer horisontalt ved hjælp af internet og sociale medier.<sup>3</sup> W.I.T.C.H. Portland (pdx) blev dannet i november 2016 efter det amerikanske valg som en radikal, feministisk gruppe med udspring i en militant del af Occupy. Ligesom the Magic Resistance er W.I.T.C.H.pdx åbne for, at alle kan bygge videre på deres ideer og benytte dem i deres specifikke kontekster som en slags open source-kode. Eneste undtagelse er, at de frabeder sig deltagelse fra heteroseksuelle hvide cis-mænd.<sup>4</sup>

Heksekraft er *queer*.

I deres manifest, tilgængeligt på deres hjemmeside, skriver de, at hvor en enlig heks er en farlig outsider, er en rode en magt, der må tages alvorligt, og en international kreds er ustoppelig. Deres mål er at opbygge en international og intersektionel konspiration af hekse, som vil bruge deres magt til at bekæmpe uretfærdigheder og afvikle det hvide, patriarkalske system, der udøver dem.

3 Selvom de selv definerer akronymet, opfordrer de også til fri leg med det som for eksempel We Implode Tyrannical Capitalist Hierarchies eller We Instill Terror in Corrupt Humans.

4 Se deres vejledning i hvordan interesserede kan opstarte deres egne afdelinger af W.I.T.C.H. på <http://witchpdx.com/wp-content/uploads/2017/03/WITCH-INTERNATIONAL.pdf> – set 200817.

W.I.T.C.H.-akronymet har de lånt fra en tidligere gruppe, Women International Terrorist Conspiracy from Hell, der var aktive i New York-området fra 1968 til 1969. Denne gruppe opstod, da gudinde-bevægelsen mødte andenbølgefeminismen, et møde der producerede litterære udtryk hos for eksempel Audre Lorde.

Gudindedyrkelsen har rødder i Gardners britiske Wicca-dyrkelse, som i løbet af 1960'erne blev eksporteret til USA.<sup>5</sup> Hos Gardner var det egentlig en radikal konservatisme, konstrueret i slutningen af 1940'erne, men efter mødet med den kvindelige, amerikanske spiritualitetsbevægelse, vendte heksekraft tilbage til Europa som en gren af radikal socialisme og en central del af kvindebevægelsen op gennem halvfjerdserne (Hutton, *Triumph* 361).

Omvendingen blev muliggjort af det simple og fundamentale faktum, at heksen er et af de få billeder på uafhængig, kvindelig magt, som europæisk historie har produceret. I halvfjerdserne gjorde det heksefiguren attraktiv for de radikale feminister.

W.I.T.C.H. blev dannet i 1968 på Alle Helgensaften af tretten kvinder med baggrund i New York Radical Women.<sup>6</sup> De var anti-kapitalister, som syntes, at andenbølgefokuseringen på kritik af patriarkatet var for snævert. Derfor skulle det udvides med en klassekampsdimension og fokus på arbejdernes vilkår. Inspireret af blandt andet yippierne benyttede de sig af guerilla-teater, generobret sprog og stigmatiserede, historiske figurer som

5 Meget af, hvad der er publiceret som Gardneriansk Wicca består af et sammenurium af tekster skrevet af blandt andre William Blake, William Butler Yeats, Doreen Valiente og Aleister Crowley. Andre kilder som Dion Fortune kan også identificeres. Selve gudindebilledet og -dyrkelsen i Wicca trækker på Robert Graves' *The White Goddess: A Historical Grammar of Poetic Myth*, der i 1948 kædede heksens tre arketyper, ungmøen/jomfruen, moderen og den gamle kælling sammen med månens tre faser. Graves' bog inspirerede ikke blot Ted Hughes og Sylvia Plath, men blev flittigt læst af diverse kvindelige surrealist, der selv-identificerede som hekse som Ithell Colquhoun, Leonora Carrington og Remedios Varo, der byggede deres egne mytologier op ved at kombinere Graves' syn på det kvindelige med andre surrealistiske klassikere som for eksempel Pierre Mabilles *The Mirror of the Marvelous* (1940).

6 Splittelsen i New York Radical Women producerede også W.I.T.C.H.s mere berømte søstergruppe, Redstockings, der inkluderede mere intellektuelt inklinerede feminister som for eksempel Shulamith Firestone.

politiske værktøjer, og andre roder blev hurtigt etableret i Washington DC, Chicago og San Francisco. I dag huskes de dog primært for at have kastet en forbandelse på børsen i New York (Sollée 53). Deres W.I.T.C.H.-manifest fra 1968 understregede, at for at opnå frihed skulle moderne kvinder blive til hekse igen. Dette kunne opnås ved "at være kvinder, utæmmede, vrede, glade og udødelige."

Den nutidige iteration, W.I.T.C.H.pdx, lægger sig i brug af akronym og aktivisme tæt op ad det tidligere kollektiv, hvis ånd de eksplicit prøver at fremmane. En anden forgænger for deres form for heksekraft kan findes i 1980'erne, hvor Starhawk i en række bøger smeltede wicca sammen med politisk aktivisme omkring spørgsmål om køn og økologi og skabte *reclaiming*-bevægelsen.

Deres agenda er imod fascisme, imod Trump og imod diverse former for undertrykkelse. Deres offentlige fremtræden benytter sig af legende og ironiske elementer. For eksempel bruger de kostumer, der både spiller på den stereotype sortklædte kvinde med spids hat og kost, men samtidig er med til at opretholde anonymitet. Udover målsætninger, manifeste og historie indeholder deres hjemmeside forskellige ressourcer til at starte sin egen lokale W.I.T.C.H-gruppe og give stemmer til sorte og transkønnede hekse. De skriver:

Heksefiguren er et stærkt symbol. Selvom de fleste optræder ikonisk i populærkulturen som en dramatisk silhuet med spids hat og sort tøj, kan en heks være alle. Hekse er ikke kun fra Europa og udøver ikke kun Wicca. Vi findes i en bred vifte af kulturer og traditioner (og i virkeligheden er sorte og indfødte hekse historisk blevet forfulgt mere end nogen andre af heksejægerne). Vi er overalt. Vi er jeres søstre, jeres naboer, jeres lærere, jeres bartendere, jeres mekanikere, jeres receptionister, jeres chauffører og jeres sygeplejersker (W.I.T.C.H.).

Fordi magten i dag opererer billedpolitisk gennem identifikation ligger der en trussel mod magten i anonymiteten såvel som i opfordringen til at blive en del af kollektiviteten. Det okkulte betyder egentlig det skjulte og bliver derfor subversivt i en tid, hvor alt skal være synligt.

Ved at være grænsegængere der unddrager sig repræsentation som en bestemt identitet, bliver heksene uregerlige i deres udefinerbarhed.

Samtidig er den okkulte eller mere præcist den vestlige, esoteriske tradition en garant for kontinuitet. Den er netop ikke et radikalt brud med



Fig. 2. W.I.T.C.H.

alt, hvad der kom før, men opfattes som en lineær, alternativ visdomstradition, der griber tilbage til en oprindelig spiritualitet, en *prisca theologia*, på trods af, at traditionen blev konstrueret midt i det 18. århundrede af blandt andre den indflydelsesrige okkultist, magihistoriker og utopiske socialist Eliphas Lévi.

I det perspektiv udgør heksekraften ifølge W.I.T.C.H.-gruppen en del af vores frihedstradition, et levende eksempel på en anden verden, som er blevet undertrykt af kapital, imperium og patriarkat med følgende rodløshed og fremmedgørelse som resultat.

#### YERBA MALA COLLECTIVE

Mit tredje eksempel er også netværksdistribueret. Skriftkollektivet Yerba Mala har siden januar 2017 udgivet og cirkuleret deres egne drømmebøger som for eksempel *Our Vendetta: Witches vs. Fascists* eller *Burn It All Down: An*



*Antifascist Spellbook* via Tumblr. Som the Magic Resistance og W.I.T.C.H har de en åben struktur, hvor de opfordrer folk til at tilslutte sig deres magiske protestbevægelse.

Yerba Mala – spansk for invasiv ukrudt – skriver anonyme tekster med det formål at destruere fascismen gennem poetisk heksekunst. Som rosenkreuzerne før dem opfordrede alle med fælles standpunkt til at tilslutte sig deres ikke-eksisterende bevægelse for en ny reformation, og derved skabe den, opfordrer Yerba Mala alle til at tilslutte sig deres antifa-bevægelse og producere mod-memes som svar på højrefløjens meme-magi. Det er let: Slip ordene fri i en bevægelse, som ødelægger dine lænker, skriv i 60-punkts Ariel for at beskytte din anonymitet, vær en del af kollektivet, og sørg for øjeblikkeligt at disseminere det videst muligt digitalt såvel som analogt. Et par eksempler i mindre punktstørrelse og anden skrifttype for læsbarhedens skyld:

IF THE BROOM  
FITS WITCH IT  
IS TIME TO  
RIDE IT  
ACT UP  
RESIST

Og:

CONFLICT IS  
PROGRESS  
  
RESISTANCE IS  
WITCHCRAFT  
  
SHOW UP FOR  
THE END OF  
CAPITALISM  
YOUR ANGER  
IS RIGHT

Ud over at distribuere teknikker til at forhekse den amerikanske præsident, de konsekvent refererer til som "DT," lader medlemmerne sig interviewe af dagspressen om queerness og feministisk politik. Deres hjemmeside er fyldt med ressourcer for aktivistiske hekse, hvor der kræves poesi mod fascisme fra den antifascistiske formularbog til mantraer, der skal mobilisere antifascistiske energier og følelser.

### EN MAGISK OPSTANDELSE

Det er svært at nægte, at Trump har været en bemærkelsesværdig katalysator for øget metafysisk og okkult aktivisme. Tendensen er ikke kun lokaliseret til USA, men er også tydelig i Storbritannien med for eksempel *Hex in the Park*-begivenheden, hvor Witches Against Real-Estate (W.A.R.) d. 31. oktober 2017 protesterede mod gentrificeringen af London og overudviklingen af boligmarkedet ved at organisere hekseroder mod herskabeliggørelse.<sup>7</sup>

Den nye aktivisme har lært en psykogeografisk lektie om at navigere strategisk i et asynkront terræn fra forgængere som surrealisme og situationisme: Ved at udskifte realpolitiske termer med mytologiske åbnes terrænet op for nye konceptualiseringer og handlingsmuligheder, hvor heksekraft ikke kun er de magtesløses våben – som Federici har formuleret det – men også betegner en ny myndiggørelse og akkumulering af evnen til at navigere et politisk terræn kendetegnet af håbløshed.

I stedet for led i en større revolutionær telos kan de aktivistiske hekseroder begribes som eksempler på opstande. De forsøger i højere grad at opnå selvbestemmelse end politisk magt. Som den britiske post-anarkist Saul Newman har påpeget, er opstanden i højere grad rettet mod ens egen selv-transformation. Den bliver en affirmation af individets singularitet og magt til at hæve sig over de eksterne forhold. Denne mikropolitiske transformation af selvet i dets forhold til magt bliver derved en tilbage-trækning fra de herskende magtsystemer og vores afhængighed af dem

7 Da fokuset for denne artikel er heksekraft som en reaktion på Trump, har jeg valgt at se bort fra ikke-anglophone områder, selv om tendensen med heksefigurens genkomst kan genfindes i det meste af Europa fra Italien til Skandinavien.

(54). Hvor den politiske revolutions mål er at frisætte folket fra magten – og hvor risikoen er høj for, at den udelukkende erstatter en form for magt med en anden – søger opstanden at skabe individets egen frihed. Ved at genvinde sig selv bliver det i stand til at genvinde sin selvbestemmelse. Fordi det er diskuterbart, hvor stor en effekt den magiske aktivisme har, da den kun kan måles subjektivt, betegner den måske snarere en usynlig opstand; et brud, som gør plads til det nye, men har mere at gøre med selvtransformation og skjulte sammenfald end med noget partiprogram eller revolutionær begivenhed.

Udover at gestalte en usynlig opstand kan heksefiguren også ses som en re-eksaminering af former for kollektivitet, der har tilhørt en tidligere, historisk periode. Heksene, der flyver i flok for at deltage i sabbatten, bliver del af en uhæmmet, kvindelig kollektivitet, en rode som truer den sociale orden, hvilket afbildes som kvindelig ondskab orkestreret af djævelen. Heksene opererer i de farlige og modstridende riger imellem kategorierne. Hverken gudindehelte i klassisk myte eller djævelske skabninger fra helvede, men dødelige, der har underskrevet en seksuel pagt med djævelen og bruger trolddom til at nå onde mål. Fordi de er i stand til at blive til noget, der ikke længere er dem selv, eller måske snarere fordi de nægter at være, hvem de er, og unddrager sig identitet, når de krydser kategorierne, er de traditionelt frygtet af magten.

Det kan forstås som en fikcionalisering, der ønsker at skabe forandring, men også som en religionisering, hvor sidstnævnte peger frem mod et nyt spirituelt orienteret fællesskab uden en specifik religions dogmer, en slags politisk ateologi: En religion uden guder og transcendens, der udelukkende agerer socialt klister til at holde fællesskabet sammen og placere individet i en større sammenhæng.

Under den amerikanske valgkamp blev heksen også fremmanet som et symbol på Trumps politiske modstander. Hillary Clinton blev beskyldt for at være *a witch with a B* af Rush Limbaugh i dennes radioprogram og blandt andet anklaget for at have deltaget i en kannibalistisk og spiritistisk middag med performancekunstneren Marina Abramović, anklager, der måske var med til at antænde eksplosionen af radikale, anti-Trump hekseroder.

Roder som the Magic Resistance, Yerbamala Collective og W.I.T.C.H.

PDX indskrives sig i en kunst-aktivistisk tradition, der på den ene side trækker på nyere, sociale bevægelser i forlængelse af Occupy-bevægelsen fra begyndelsen af årtiet. På den anden ligger de i deres insisteren på en fornyelse af forholdet mellem det spirituelle og det politiske i forlængelse af de modernistiske avantgardebevægelser, hvor en brug af essentielt surrealistiske interesser og teknikker – psykoanalyse, Sade, det okkulte, mytologi, hukommelse, intuition, tilfældighedslege – benyttes til at stille nye spørgsmål om køn, seksualitet, nationalitet og race. For surrealistene var tilfældige afbrydelser og fremprovokerede uheld en måde at ændre beskuerens hukommelse på (Opstrup, *Mouth* 41-59).

Eksperimenterne peger derfor ikke blot frem mod en ukendt fremtid, men skaber også mulighed for at omskrive fortiden.

#### AUTONOMI OG MAGI

Ved at generobre sproget og stigmatiserede historiske figurer som et muligt politisk redskab, myndiggør heksekunstens ideologi individet til ikke bare at manifestere sin egen vilje, men til at tro på, at vores kollektive vilje kan ændre tingenes tilstand. Den udtrykker håb i en tid kendetegnet af isolation og impotens. Protester, samlinger og marcher frisætter energi, der griber ind i politikere og mediers normale rutiner. Den ansporer deltagerne til yderligere handling og kan eventuelt inspirere ved at revitalisere udmattede aktivister.

Omvendt er den kulturelle genkomst af magisk tænkning måske kun mulig, fordi den netop ikke længere repræsenterer en social trussel. Mechaniseringen af kroppen er så grundlæggende, at man ved at skabe rum til tro på okkulte kræfter ikke længere sætter den sociale opførsels regularitet på spil. Samtidig gør brugen af mytens dramatiske simplicitet, at verden hurtigt bliver opfattet som sort-hvid og resulterer i et polariseret verdensbillede i stedet for et mere nuanceret.

Selvom det er muligt at se genkomsten af politisk hekseri som en ny slags spektakulær pseudo-politik, peger den på, at det politiske er intimt forbundet med det magiske: De korresponderer i forestillinger om glamour, myte, skuespil og fiktion. Fordi den som regel foregår på repræsentationens præmisser, er aktivisme, magisk eller ej, alligevel ofte en pseudopolitisk

gestus. Lige gyldigt hvor teatralisk den kan udforme sig, fremviser den dog dannelsen af konstruerede subjekspositioner som svar på undertrykkelse samt nye kollektiviteter, hvor deltagerne bygger solidaritet ikke blot gennem fælles politiske, økonomiske og sociale mål, men også gennem deres vilje til at gøre en uortodoks ting sammen som at kaste en bindingsformular eller deltage i ritualer.

I en postfaktuel verden domineret af billedpolitik er reel handling blevet en magisk intervention i fantasiens rige.

De store teorier har tendens til at bryde ud, når dagligdagens rutine samt sociale og intellektuelle praksisser kommer under pres og får brug for at gentænke eller genopfinde sig selv. På den måde er det okkulte altid en slags vækkelse, en revitaliseringsbevægelse, åndedans som reaktion på fejlslagne revolutioner.

Siden Eliphas Lévis konstruktion af det okkulte har det haft karakter af en form for selvskabelsesteologi, hvor subjektivitet kan programmeres og afprogrammeres ved hjælp af fiktioner. Dette gør det fundamentalt tvetydigt som en teknik, der kan benyttes af ideologier, der er radikalt oppositionelle på det politiske spektrum.

Det okkulte var en del af de libidinale energier friset af modkulturens kulturelle produktion op gennem 1960'erne og 1970'erne, men fordi den etablerede, organiserede venstrefløj ikke var i stand til at rumme disse energier, blev de i stedet del af højrefløjens reindivideringsprojekt fra 1980'erne og frem, hvor de altså i dag ikke blot stadig kan findes på den anti-autoritære venstrefløj, men også i diverse neo-con og alt-right cirkler.

Magiens metoder og teknikker til selvtransformation frisætter energi, men passer også gnidningsfrit ind i de nutidige dominansstrukturer, hvor de magiske drømmebøger bliver erstattet af selvudviklingsmanualer og positiv tænkning, som det er kendt fra Trumps mentor Norman Vincent Peale, og hvor vi hele tiden skal være omstillingsparate – som Adorno gjorde opmærksom på i sine teser mod okkultisme er senkapitalismens tankegang kendetegnet ved at være en magisk tankeform, der er udefinerbar og irrationel (og derfor lig en form for urfascisme for Adorno som for Cassirer) – og blive til mere end hvad vi er, yde mere, præstere mere, tjene mere. Med bevidstheden om at vi bevidst kan ændre os, at vi er modelerbare, opstår

dog også muligheden for at blive noget, der ikke er determineret, at blive noget på trods, at blive noget andet.

Vendingen mod en form for magisk aktivisme eller populærkulturel okkultur er ikke bare forbundet med krisetider og eksistentiel usikkerhed, men er også en direkte reaktion på den reaktionære kontrarevolution, der i sig selv er rig på begreber hentet fra den fascistiske mysticisme som den fandt udtryk i Italien i 1930'erne. Steve Bannon peger på den italienske ex-Dadaist og okkultist Julius Evola – der også er beundret af Putins rådgiver Alexander Dugin – som en af sine guruer, den canadiske intellektuelle Jordan Peterson nyder bestsellerstatus med en livsfilosofi, der blandt andet plæderer for en misogynistisk kønsfilosofi, hvor kvinder kun eksisterer i kraft af, at de bliver anerkendt af mænd. Hos Peterson spøges ikke bare Nietzsche, Sorel og Evola i baggrunden, men også den fransk-græske mystiker Savitri Devi – der har været en vigtig ideolog for nynazismen – samt mytteoretikere som Joseph Campbell og Mircea Eliade (hvor sidstnævnte havde en fortid som tilhænger af Rumæniens fascistiske Jerngarde i 1930'erne, der også var inspireret af Evolas traditionalisme).

Dette har fået the New York Review til at læse Peterson i lyset af den fascistiske mysticisme (Mishra) – en position Lachman kalder for "illumineret fascisme" – og også Alexander Reid Ross peger på okkultisme som essentiel bestanddel af nyfascismens fremkomst i sin *Against the Fascist Creep*. Sidstnævnte analyserer blandt andet fascismens sprituel-hellige aspekt og identificerer kontinuiteten af en spirituel subkultur, som kombinerer utilfredshed med den institutionaliserede kristendom og ideen om det elitære, magtfulde individ, der står over flokken, i forskellige musikalske subkulturer som neo-folk og noise, der ofte dyrker en mytologiseret og nationaliseret hedenskab.

Samtidig med at de kan bære et anti-autoritært frihedspotentiale, kan de populærkulturelle myter altså lige så vel bære på en normalisering af fascistiske ideer. Ingen tager længere nævneværdigt anstød af at se venstreorienterede i Burzum-t-shirts eller Jordan Petersons seneste bog prominent lagt til skue i Politikens Boghal.

Kontrarevolutionens reaktion på tabet af den hvide middelklasses mandlige privilegier strækker sig tilbage til 1970'erne og neoliberalismens stigende



dominans siden Bretton Woods-systemets afvikling. Hvad, der er nyt, er, hvordan sociale medier og billedbåren virkelighed er blevet allestedsnærværende og mobile på ganske få år. Dette har givet det reaktionære mulighed for at sprede sig viralt som myter og blive til adfærdsregulerende memes. Territoriet er skiftet. Det rationelt-videnskabelige er forladt, og kampen føres nu med mytiske midler.

Genkomsten af fascistisk mysticisme er del af det reaktionæres genkomst, fordi det vil fortiden, ikke fremtiden. Det vil tilbage til en tabt guldalder og ser udelukkende fremtiden som tab af privilegier. Reaktionen på det reaktionæres genkomst er at vende dens våben mod den selv og svare den på det mytologiserede terræn i en mental jiu-jitsu bevægelse, der kun ser tilbage for at gå frem.

Et afsluttende eksempel på denne genkomst af det (ok)kultiske som svar på usikkerhed og nyfascisme, en problemstilling George Bataille *en passant* også prøvede at tænke sig igennem med sin Acéphale-gruppe, kan findes hos science fiction-forfatteren Octavia Butler. Hendes to Earthseed-bøger, *Parable of the Sower* (1993) og *Parable of the Talents* (1998), beskriver USAs socio-økonomiske og politiske kollaps i starten af det 21. århundrede. Kollapset, "the Pox," sker omkring 2015, og romanernes handling udspiller sig primært mellem 2024 og 2035.

Kollapsets årsag skyldes primært klimaforandringer, forskellige virksomheders grådighed og det voksende skel mellem rig og fattig. Hvis det lyder bekendt, byder bøgerne også på en kristen-fundamentalistisk præsident, Andrew Steele Jarrett, der benytter krisen til at komme til magten på en reaktionær og højreorienteret platform under sloganet "Make America Great Again"(!) og konsoliderer den med en hurtig krig mod Alaska, der ønsker at løsrive sig fra de forenede stater. Løsningen på krise, migration og genindførelsen af en slags koncentrations- eller genopdragelseslejr på det amerikanske kontinent bliver alternativ filosofi og nyreligiøsitet. Bøgernes protagonist, Lauren Oya Olamina, grundlægger en kommune i Nordcalifornien (som senere bliver til et fængsel) og skaber et nyt tros-system, EarthSeed, baseret på at 'Gud-er-forandring' og foreskrifter som "Omfavn forskellighed / Eller gå til grunde" eller "Vi er født / Ikke med formål / Men med potentiale." Trossystemets mål er at få folk til at arbejde

sammen planetært for at forlade planeten. Et nyt håb. "Why are we here? We are here to go," som Brion Gysin formulerede det. Menneskets skæbne er blandt stjernerne, og Earthseed-myten skal samle menneskene og få dem til at blive mere end, hvad de er.

For Cassirer er dette et af de ældste mytiske motiver: At den bærer på ideen om en uundgåelig, ubønhørlig og uigenkaldelig skæbne, at fatalisme ikke let lader sig lade sig adskille fra mytisk tænkning. Den politiske leder, der benytter sig af myten, skal ikke blot være metodisk, men på samme tid profet (290).

Et potentielt problem med traditionelle former for politisk kunst og litteratur er, at de ofte er reaktive. De bliver presset ind i tilskuerens frem for deltagerens rolle. I en tid, hvor det politiske terræn er præget af apati, mangel på handlingsmuligheder og håbløshed, insisterer heksekunstens ideologi på at være visionær og ekstatisk. Den udskifter terrænet for det politiske med en mytisk topografi, så det kan anskues, tænkes og performes på andre måder. Den placerer sig et sted mellem nye sociale og nye religiøse bevægelser i en dobbeltbevægelse, som stræber efter at balancere det indre med det ydre, det spirituelle med det materielle i et epifanisk møde, der frisætter energi, revitaliserer og er i stand til at skabe en fornemmelse af handling og agens.

Som Brecht skrev i sit essay "Fünf Schwierigkeiten beim Schreiben der Wahrheit" fra 1935, er det ikke nok at kende sandheden, man må også være listig i den måde, man formgiver den på. Det er ikke så meget et spørgsmål om ændrede sindstilstande, opiater sætter os ikke fri, det handler om at tænke på en ny og mere meningsfuld måde, at tænke udenfor og fortolke anderledes.

Vi må finde en anden måde at benytte tid og rum på.

Den utæmmelige kraft er det irrationelles kraft, som okkulturen bestræber sig på at integrere kulturelt i den rationelle, moderne verden. Det er i de tilfældige møder mellem de to, at åbenbaringer kan opstå, og fremtiden lækker ud. Octavia Butler argumenterer i *EarthSeed*-bøgerne for, at man ved at acceptere forandring som ontologisk vilkår kan gøre krise til en medvind i stedet for en modvind. Hun foreslår, at man aktivt søger enhed gennem forskellighed frem for enhed gennem styrke. Hvis oplysningstænkningen

udskifter profetier med sandsynlighedsberegninger, insisterer genkomsten af det okkulte og det reaktionære på, at vi udskifter sandsynlighed med skæbne som et våben i kamp.

Og skæbne er altid ukendt.

Forskningen bag denne artikel er støttet af Novo Nordisk Fonden, NNF16OC0019684.

KASPER OPSTRUP, forsker og forfatter. Har bl.a. oversat Alexander Trocchi og William S. Burroughs til dansk samt udgivet afhandlingen *The Way Out: Invisible Insurrections and Radical Imaginaries in the UK Underground 1961-1991* på forlaget Minor Composition, 2017. Hans kommende bog – arbejdstitel *An Imaginary Kingdom in the Wastelands of the Real: On Art, Esotericism and the Politics of Hope* – udkommer på Antipyrine medio 2019.

## THE UNTAMEABLE FORCE

Magical activism as a reaction to the return of the reactionary

This article discusses magical thinking and the witch in relation to activism and the return of reactionary politics. It traces a technique of magical activism that utilises irrational images and the occult as fictionalisation strategies to create change. This technique is not only used by power to control and govern or to help the extreme right in normalising their ideas. It is also the terrain for a battle of who we are and who we can be. It is more an apparatus than an ideology and can thus, is and has been used across the political spectrum. Throughout the article, I pay special attention to memes and the contemporary turn towards a politicised witchcraft with three examples, all with an explicit anti-Trump agenda: The Magic Resistance, W.I.T.C.H.pdx, and the Yerba Mala Collective. By reclaiming language and stigmatised, historical figures as potential political tools, the ideology of witchcraft empowers the individual to not only manifest her will, but to believe that our collective will is able to change what is, and bring hope to a time characterised by isolation and impotence. But while they can carry an anti-authoritarian promise of freedom, these pop-cultural myths can also be the carriers of a normalisation of essentially fascist ideas. The occult was part of the libidinal energies released by the countercultures up through the 1960s and 70s. Due to that the established left wing was not

able to contain these energies, they became part of the re-individualisation project of the right from the 1980s onwards. Today, its shadows can be traced not only on the anti-authoritarian left but also in various neo-con and alt-right circles. The methods and techniques of magic for self-transformation release energy, but also fits perfectly into our contemporary structures of dominance while it still bring hope to a hopeless situation.

## KEYWORDS

DA: kunst; politik; aktivisme; esoterisme; revolution; mystisk utopisme; politiseret heksekunst; fikcionalisering; myte  
EN: art; politics; activism; esotericism; revolution; mystical utopianism; politicised witchcraft; fictionalising; myth

## LITTERATUR

- Bakunin, Mikhail. *Political Philosophy of Mikhail Bakunin: Scientific Anarchism*. Red. G. P. Maximoff. London: Free Press of Glencoe, 1953.
- Bolt, Mikkel. *Trumps kontrarevolution*. Viborg: Forlaget Nemo, 2017.
- Butler, Octavia E. *Parable of the Sower*. New York: Seven Stories Press, 2017.
- Butler, Octavia E. *Parable of the Talents*. New York: Seven Stories Press, 2017.
- Cassirer, Ernst. *The Myth of the State*. New Haven: Yale University Press, 1974.
- Cohn, Norman. *Europe's Inner Demons – The Demonization of Christians in Medieval Christendom*. Chicago: University of Chicago Press, 1991.
- Cussans, John. *Undead Uprising: Haiti, Horror and the Zombie Complex*. London: Strange Attractor Press, 2017.
- Federici, Silvia. *Caliban and the Witch: Women, the Body and Primitive Accumulation*. New York: Autonomedia, 2004.
- Foucault, Michel. "Omnes et Simulatum: Towards a Critique of Political Reason," i: *Power: Essential Works of Foucault 1954-1984*, red. J. Faubion, overs. R. Hurley et al. London: Penguin, 2000. 298 – 325.
- Goodrich-Clarke, Nicholas. *The Western Esoteric Traditions – A Historical Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
- Graves, Robert. *The White Goddess: A Historical Grammar of Poetic Myth*. London: Faber and Faber, 1999.
- Grey, Peter. *Apocalyptic Witchcraft*. London: Scarlet Imprint, 2013.
- Grey, Peter. "Rewilding Witchcraft." 2014. <https://scarletimprint.com/essays/rewilding-witchcraft>.
- Gunkel, Henriette, Ayesha Hameed & Simon O'Sullivan. "Futures and Fictions." In: *Futures and Fictions*. Red. H. Gunkel, A. Hameed & S. O'Sullivan. London: Repeater Books, 2017. 1–20.

- Hanegraff, Wouter J. *Esotericism and the Academy – Rejected Knowledge in Western Culture*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
- Horowitz, Mitch. "The Persecution of Witches, 21st-Century Style." *New York Times* 2014. [https://www.nytimes.com/2014/07/05/opinion/the-persecution-of-witches-21st-century-style.html?\\_r=1](https://www.nytimes.com/2014/07/05/opinion/the-persecution-of-witches-21st-century-style.html?_r=1)
- Hutton, Ronald. *The Triumph of the Moon: A History of Modern Pagan Witchcraft*. Oxford: Oxford University Press, 1999.
- Hutton, Ronald. *The Witch: A History of Fear from Ancient Times to the Present*. New Haven: Yale University Press, 2017.
- Lachman, Gary. *Dark Star Rising: Magick and Power in the Age of Trump*. New York: Tarcher Perigee, 2018.
- Larsen, Kasper Them. *Trolldom & Paragraf*. København: OVO Press, 2018.
- Lévi, Éliphas. *Dogme Et Rituel De La Haute Magie*. Vol. 1. Cambridge Library Collection – Spiritualism and Esoteric Knowledge. Cambridge: Cambridge University Press, 2011 [1861].
- Lévi, Éliphas. *Dogme Et Rituel De La Haute Magie*. Vol. 2. Cambridge Library Collection – Spiritualism and Esoteric Knowledge. Cambridge: Cambridge University Press, 2011 [1861].
- Lorde, Audre. *Your Silence Will Not Protect You*. London: Silver Press, 2017.
- Martino, Ernesto de. *Magic – A Theory from the South*, overs. Dorothy Louise Zinn. Chicago: HAU Books, 2015.
- Midgley, Mary. *The Myths We Live By*. London: Routledge Classics, 2011.
- Mishra, Pankaj. "Jordan Peterson & Fascist Mysticism." *NYR Daily*. 19. marts 2018 <http://www.nybooks.com/daily/2018/03/19/jordan-peterson-and-fascist-mysticism/>
- Momjeans, Saint Obamas. *The One True Bible of Kek*. North Charleston: Createspace, 2017.
- Newman, Saul. *Postanarchism*. Cambridge: Polity Press, 2016.
- Opstrup, Kasper. "From the Mouth of Shadows," in: *Nordic Journal of Aesthetics* 53 (2017): 41–59.
- Opstrup, Kasper. *The Way Out – Invisible Insurrections and Radical Imaginaries in the UK Underground 1961-1991*. Wivenhoe: Minor Compositions, 2017.
- Ross, Alexander Reid. *Against the Fascist Creep*. Edinburgh: AK Press, 2017.
- Sisley, Dominique. "Lana Del Ray to cast ritual binding spell in Trump." *Dazeddigital*. 24. Februar 2017. <http://www.dazeddigital.com/music/article/34876/1/lana-del-rey-to-cast-ritual-binding-spell-on-donald-trump>
- Sollée, Kristen J. *Witches, Sluts, Feminists: Conjuring the Sex Positive*. Berkeley: ThreeL Media, 2017.
- Sorel, Georges. *Reflections on Violence*, overs. T. E. Hulme og J. Roth. New York: Dover Publications, 2004.
- Starhawk. *Dreaming the Dark: Magic, Sex and Politics*. Boston: Beacon Press, 1982.
- Wang, Jackie. *Carceral Capitalism*. Los Angeles: Semiotext(e), 2018.
- W.I.T.C.H.pdx. *Who We Are*. <http://witchpdx.com/who-we-are/> – set 200817.